

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента,

професора кафедри вокального виконавства

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

УДУ імені Михайла Драгоманова

Жигінас Тетяни Володимирівни

на дисертаційну роботу Ден Дівень

**«Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до
формування культури сприйняття учнями різностильового вокального
мистецтва»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань

01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження.

Потужні зміни освітньої парадигми в Україні вимагають побудови новітньої політики стратегічно спрямованої на вирішення актуалізованих часом проблем у полі мистецької освіти. Сучасний час трансформаційно-інформаційного впливу на особистість, що знаходиться на етапі становлення, підвищує відповідальність вчителя у формуванні культури сприймання творів музичного мистецтва. Сучасний вчитель – носій сутнісного й актуального знання спрямований на виховання культурного, морального, естетично-вихованого підростаючого покоління. Зазначене вище, обумовило активізацію пошуку Ден Дівень нових шляхів у галузі культуро-творчої педагогічної діяльності та підвищення вимог до її результатів, зокрема – і в системі шкільної музичної освіти.

Проблема, представлена у дисертаційному дослідженні, пов'язана зі зростаючим рівнем вимог до якості вищої мистецької освіти в цілому, та , зокрема – потребою у вдосконаленні підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального мистецтва, що, наразі, є мало-дослідженою та вельми актуальною. Спільнота

освітян стурбована зростанням негативного впливу комерційних мас-медіа на сучасних школярів, що усвідомлюється як гостра проблема, вирішення якої покладається на вчителя музичного мистецтва: адже від його професійної компетентності, коректності й цілеспрямованості буде залежати ефективність позитивного впливу на формування в майбутніх учнів культури сприйняття художньо-цінного й духовно-змістовного музичного, зокрема – і вокального мистецтва.

У дисертаційному дослідженні Ден Дівень визначено науково-методологічне підґрунтя розробленої методики, яка ґрунтується на засадах культурологічного, аксіологічного, герменевтично-семіотичного, рефлексивного, особистісно-зорієнтованого, компетентнісного, інноваційного наукових підходів.

Цілком аргументовано розроблено педагогічні принципи реалізації концептуальний положень означених наукових підходів, а саме: світоглядно-зорієнтованої спрямованості змісту фахової освіти; непрямого педагогічного впливу на смакові переваги; критеріально-обґрунтованих художньо-смакових суджень; гармонійного поєднання даних функціонально-структурного аналізу й «герменевтичного кола»; врахування історико-стильового контексту у сприйнятті вокальних творів; доступності й переконливості викладу результатів аналізу творів у художньо-вербальній формі; активізації почуття особистісно-фахової відповідальності; практико-спрямованого осмислення результатів художньо-рефлексивної діяльності; застосування діалогічно-проблемного стилю педагогічної комунікації; взаємо-доповнення даних само-моніторингу й моніторингу; творчо-методичної інтенції у впровадженні інноваційних педагогічних технологій; доцільного впровадження інноваційних ІКТ та цифрових технологій у різних умовах фахової діяльності.

Вищезазначене надає нам можливість визнати актуальність та теоретико-практичну цінність представлених матеріалів дисертаційного дослідження Ден Дівень на тему: «Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального

мистецтва». Окрім того, пошукувачем констатовано наявність суперечностей, які підтверджують актуальність зазначеної проблеми, а саме:

- зацікавленість суспільства у посиленні виховної ролі мистецької освіти на становлення морально досконалої, національно-свідомої й висококультурної особистості та недостатнім впливом систематичних музичних занять на прищеплення учням здатності до сприйняття глибинного змісту різностильового музичного мистецтва;
- між всебічно обґрунтованими методами удосконалення музичного сприйняття на неготовність до їх впровадження із врахуванням особистісного розвитку і способів музично-пізнавальної діяльності сучасного покоління школярів;
- між дидактичним потенціалом інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікативних технологій і недостатнім висвітленням питань їх впровадження в музично – освітній процес з метою прищеплення учням культури сприйняття різностильового вокального мистецтва.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обрана проблема та реальність опрацювання проблеми має високий ступінь достовірності результатів представлених у дослідженні Ден Дівень.

У першому розділі дисертаційного дослідження проаналізовано феномен «культура сприйняття різностильового вокального мистецтва», визначено сутність і специфіку підготовки майбутніх учителів до формування культури сприйняття учнями музичних творів, сформульовано поняття «підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування в учнів культури сприйняття різностильового вокального мистецтва» та виокремлено провідні питання, які вирішуються на цих засадах, а саме: виховання національно-свідомого громадянина своєї країни й шанувальника її культурно-історичних і мистецьких надбань, а також – цінностей культури й мистецтва різних країн світу; формування здатності до сприйняття феноменів художньої творчості, духовного

сенсу мистецьких творів, розуміння цінності естетично-прекрасного, художньо-досконалого на відміну від банального й потворного, розвиток художнього смаку; виховання потреби й потягу до збагачення свого життя й внутрішнього світу художніми враженнями, сприйнятими в єдності та цілісності емоційно-почуттєвого переживання та інтелектуально-осмисленого оцінного ставлення.

Вартує проведений Ден Дівень аналіз змісту діяльності вчителя музичного мистецтва, та авторська акцентуація на багатокомпонентності професійного вияву й різнобічності складних завдань, що постають перед майбутніми фахівцями в процесі фахової підготовки та в подальшій професійній діяльності. Акцентовано увагу на ролі музичних здібностей і набутих музично-педагогічних умінь, зорієнтованість вчителів музичного мистецтва у вправному та варіативному їх застосовуванні в реальній практиці шкільної роботи, що на наш погляд є надзвичайно важливим фактором у формування педагогічного стилю/іміджу вчителя музичного мистецтва.

У другому розділі представлено модель методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального мистецтва. Визначено науково-методологічне підґрунтя розробленої методики, яка ґрунтується на засадах культурологічного, аксіологічного, герменевтично-семіотичного, рефлексивного, особистісно-зорієнтованого, компетенісного, інноваційного наукових підходів; розроблено педагогічні принципи реалізації концептуальний положень означених наукових підходів та обґрунтовано педагогічні умови вирішення завдань дослідження, а саме: стимулювання вмотивовано-зацікавленого ставлення до формування в сучасних учнів культури сприйняття різностильового вокального мистецтва; спонукання до інтеграції комплексу фахових знань та досвіду різностильової музичної діяльності; цілеспрямована підготовка майбутніх фахівців до екстраполяції освітніх здобутків у різні форми педагогічної практики.

У третьому розділі здійснено діагностування критеріїв оцінювання заявленого феномена, як: мобілізаційно-цільовий, компетентнісно-фаховий, аналітико-формувальний і креативно-діяльнісний з відповідними показниками.

Згідно результатів діагностування дисертантом визначено чотири рівні підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального мистецтва й встановлено, що переважна частка респондентів на початку експериментальної роботи знаходилася на низькому й середньому рівнях підготовленості.

Формувальний експеримент, який включав три етапи дослідження: спонукально-ціннісний, методико-формувальний, досвідно-творчий, було спрямовано на усунення виявлених недоліків, а саме: зміщення акценту на оволодіння школярів фактологічним матеріалом «про музику» і неостанню увагу до активізації в них художньо-естетичних емоцій; низький рівень володіння музично-аналітичними навичками й здатності до слухового вирізнення й реагування на особливості музичного твору, визначальні для його інтерпретації й педагогічного трактування.

На першому, спонукально-ціннісному етапі досвідної роботи застосувалися оригінальні методи, зокрема – «перевернуте заняття» з організацією дискусій, аналіз виступів обдарованих дітей і дитячих хорових колективів різних країн світу з репертуаром різного стилю, створення портрету «ідеального вчителя».

На другому, методико-формувальному етапі формувального експерименту увага приділялась актуалізації міжпредметних зв'язків і міждисциплінарної координації, спрямованих на формування практично-інтегративних знань і узагальнених способів діяльності, оволодіння технологією диференційованого й герменевтичного аналізу вокальних творів різних стилів, набуття лекторсько-презентаційної й виконавської майстерності, володіння техніками стимуляції школярів до розширення своїх музично-стильових обріїв.

На третьому, досвідно-творчому етапі здобувачі розробляли власні методичні ідеї щодо заохочення учнів до сприйняття вокального мистецтва різних стилів і жанрів, складання репертуарних листів і хрестоматій вокальних творів, доступних сприйняттю школярів, залучали до участі у тренінгах, спрямованих на засвоєння художньо-змістового й діалогічно-проблемного стилю спілкування, на удосконалення здатності до імпровізаційно-комунікативних, мовленнєвих і

візуально-зовнішніх способах емоційно-виразного спілкування. Суттєва увага також приділялась оволодінню респондентів інноваційно-педагогічними та інформаційно-комунікативними технологіями, способами організації музично-ігрових видів діяльності, участі у ролевих іграх, квазі-педагогічних ситуаціях, формуванню в них способів самоорганізації й систематизації методично-корисного матеріалу, доцільного для застосування під час практичної роботи зі школярами різного віку.

Результати прикінцевого діагностичного зрізу та статистична обробка отриманих результатів підтвердила ефективність представленої методики та доцільність її впровадження в освітній процес з метою удосконалення підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального мистецтва.

3. Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*: досліджено проблему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального мистецтва. Особливої уваги заслуговує розкриття сутності поняття «підготовленість майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального мистецтва», під яким розуміється *сформованість у здобувачів почуття відповідальності за виховання в учнів здатності до особистого переживання й культурної трансмісії художньо-цінного музичного мистецтва, яка поєднується з ерудованістю в галузі музичного мистецтва, зокрема – у вокальному репертуарі, набуття педагогічно-риторичної майстерності, спрямованої на активізацію емоційно-особистісних переживань і гедоністичних почуттів у школярів, володіння ефективними педагогічними та інформаційно-комунікативними технологіями, застосування яких сприяє заохоченню учнів до розширення стильового обрію своїх музичних інтересів і водночас – до вибірковості у власних музичних уподобаннях і здатністю до творчого самовираження.*

Обґрунтовано структуру підготовленості здобувачів до вирішення завдань дослідження; теоретично обґрунтовано й розроблено методику підготовки здобувачів до формування культури сприйняття учнями різностильового вокального мистецтва, підґрунтя якої склали парадигмальні ідеї наукових підходів: культурологічного, аксіологічного, герменевтично-семіотичного, рефлексивного, особистісно-зорієнтованого, компетенісного, інноваційного та принципи їх реалізації: світоглядно-зорієнтованої спрямованості змісту фахової освіти; непрямого педагогічного впливу на смакові переваги; критеріально-обґрунтованих художньо-смакових суджень; гармонійного поєднання даних функціонально-структурного аналізу й «герменевтичного кола»; врахування історико-стильового контексту у сприйнятті вокальних творів; доступності й переконливості викладу результатів аналізу творів у художньо-вербальній формі; активізації почуття особистісно-фахової відповідальності; практико-спрямованого осмислення результатів художньо-рефлексивної діяльності; застосування діалогічно-проблемного стилю педагогічної комунікації; взаємодоповнення даних самомоніторингу й моніторингу; творчо-методичної інтенції у впровадженні інноваційних педагогічних технологій; доцільного впровадження інноваційних ІКТ та цифрових технологій у різних умовах фахової діяльності; в обґрунтуванні педагогічних умов: стимулювання вмотивовано-зацікавленого ставлення до формування в сучасних учнів культури сприйняття різностильового вокального мистецтва; спонукання до інтеграції комплексу фахових знань та досвіду різностильової музичної діяльності; оптимізація процесу екстраполяції здобутків фахової підготовки у власну педагогічну практику; у розроблених методичних принципах, методах і технологіях удосконалення в майбутніх фахівців досліджуваного конструкту та здатності їх впроваджувати в процесі формування в учнів зацікавленості у сприйнятті різностильового вокального мистецтва.

Матеріали дослідження **впроваджено в освітній процес** Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (акт про впровадження від 02.10.2023, №1404/24/1).

4. Повнота викладу основних результатів дисертації в публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Основні результати дисертації висвітлено у 11 публікаціях, з яких 3 статті надруковано у співавторстві в наукових фахових виданнях України та 8 – апробаційного характеру (4 з яких у співавторстві), видані українською мовою. Всі зазначені джерела відповідають заявленій тематиці. Відмічаємо й особистий внесок Ден Дівень у публікаціях, написаних у співавторстві.

5. Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці методичного інструментарію, що забезпечує реалізацію обґрунтованих педагогічних умов, доцільність застосованої діагностичної методики вияву рівнів підготовленості майбутніх фахівців до формування в учнів культури сприйняття різностильового вокального мистецтва. Потенціал розробленої методики може бути використано для здійснення музичного просвітництва учнів у процесі викладання уроків музичного мистецтва та в позакласних формах музичної діяльності. Провідні положення методики доцільно застосувати у викладанні дисциплін музично-історичного й музично-теоретичного циклів, на методиці музичного виховання, у процесі постановки голосу майбутніх учителів музичного мистецтва, під час здійснення здобувачами педагогічної практики.

Апробовані методики й технології можуть впроваджуватися у зміст занять з підвищення кваліфікації фахівців та з метою самовдосконалення учителів музичного мистецтва.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації.

Відзначаючи наукову вартість і практичну значущість дисертаційного дослідження Ден Дівень, слід висловити певні зауваження/побажання.

1. Ураховуючи важливу й незамінну роль здатності майбутніх фахівців до глибокого стилістичного аналізу й інтерпретації музичних творів, було б доречно приділити більше уваги методиці формування цих фундаментальних вмінь, поза оволодіння якими неможливо, на наш погляд, забезпечити успішність процесу формування в учнів адекватного сприйняття різностильового вокального мистецтва.

2. На наш погляд, вивчення проблеми поглиблення в учнів свідомого ставлення до художньо-образного сенсу вокальних творів різних стилів потребує уточнення сутності понять: «інтерпретація» та «педагогічна інтерпретація» яка виступає специфічною формою трактування твору, спрямованого саме на усвідомлення школярами їх унікальності й художньої цінності.

3. Зважаючи на важливу роль добору репертуару, який відіграє, за визнанням самого дисертанта, суттєву виховну роль у вдосконаленні музичного смаку й здатності учнів ставитися вибірково до формування власних музичних преференцій, було б доцільно в додатках представити перелік творів, які рекомендуються до опрацювання із студентами з перспективою їх використання в майбутній практиці викладання уроків музичного мистецтва.

4. У тексті зустрічаються поодинокі граматичні недоліки.

На нашу думку, зазначені вище зауваження/побажання не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної Ден Дівень дисертаційної роботи, якій притаманні глибина розкриття сутності проблеми, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, оригінальність представленої авторської методики та доцільність її впровадження в освітній процес з метою удосконалення підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями різностильових вокальних творів.

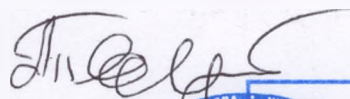
Висновок. Дисертаційна робота Ден Дівень «Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культури сприйняття учнями

різностильового вокального мистецтва», є цілісним, завершеним науковим дослідженням на актуальну тему, виконане автором самостійно й підтверджене новими науково-обґрунтованими результатами, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має прогресивне значення для розвитку теорії та методики музичної освіти.

Дисертаційна робота **Ден Дівень** відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, **Ден Дівень** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри вокального виконавства
факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського
Українського Державного університету
імені Михайла Драгоманова

Т.В. Жигінас

